

เทศน์พระ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราเป็นพระนะ เราเป็นคนเห็นภัย ผู้ที่บวชพระเวลาอยู่กับโลกเขา ถ้าอยู่ในโลก
โลกเขามีชีวิต เขามีสีมีสัน ชีวิตเขามีความสุขของเขาเพราะชีวิตในโลกของเขา เรา
เห็นภัยใช่ไหม เราถึงได้สละโลกมาบวชกัน ถ้าเราสละโลกนะ เราทิ้งโลกมาแล้ว เรามา
บวชเป็นพระ มันเป็นพระ ถ้าเราเข้าใจว่าเราเป็นภิกษุ ภิกษุผู้เห็นภัยนะ ถ้าโลกเขาดีความ
นะ ภิกษุเป็นผู้ขอ แต่ถ้าเป็นโลกของเรา ภิกษุเป็นผู้เห็นภัยในวิภวภูตต่างหากละ ภิกษุเป็นผู้
เห็นภัยแล้วออกมาประพฤติปฏิบัติ ออกมาเพื่อจะพ้นจากภัย แล้วพ้นจากภัยคนเรามัน
ต้องมีสติสัมปชัญญะดี มันต้องตื่นตัวตลอดเวลา ถ้าคนไม่ตื่นตัว มันอยู่กับโลกเขาจะ มัน
นอนจมกับกิเลส ถ้ามันตื่นตัว มันจะเห็นผลของมัน

คุณสิ เวลาหลวงตาท่านสิ้นกิเลส “ธรรมะนี้จะสอนใครได้ ธรรมะนี้จะสอนใครได้”
มันลึกซึ้ง มันละเอียดอ่อน มันจะสอนใครได้ นี่มันสอนไม่ได้เลยนะ

ถ้าคนจะพ้นจากภัย มันต้องเข้าถึงธรรมแท้ๆ นี่นะมันเหนือโลก แล้วเหนือโลก
แล้วจะเอาอะไรพาเข้าไปหามันละ ถ้าพาไปหามัน ท่านถึงพยายามดูตัวของท่านไป

“อ้อ! ที่มันมาได้.. มาได้เพราะปฏิบัติภาครื่องดำเนิน”

“ปฏิบัติภาครื่องดำเนิน.. เรานี้มาจากปฏิบัติภาครื่องดำเนิน”

ท่านถึงจะให้ปฏิบัติภาครื่องดำเนินเข้าไปหาอันนั้น ถ้าปฏิบัติภาครื่องดำเนิน แล้ว
เวลาออกมากกว่าที่ท่านจะดำเนินมา ไปอยู่กับหลวงปู่มันนะ “ถ้าภิกษุที่มีพรญา ให้ฝึกหัด
เด็กมันขึ้นมา มันจะได้มีข้อวัตรติดหัวมัน” ข้อวัตรนะมันเครื่องมือดำเนินนะ

คุณสิ จะมาด้วยอะไร มาด้วยรถนะ นี่ข้อวัตรปฏิบัติ เห็นไหม ขอทานมันยังมีกะลา
หากินของมันเลย ขอทานนะมันต้องมีภาชนะที่จะขอทานนะ นี่ผู้ที่เขาจะทำ มีวิชาชีพ เขา

ต้องเรียนวิชาชีพของเขา ถ้าเขามีวิชาชีพของเขาแล้วนะ เขามีกฎหมายเป็นเครื่องมือของเขา วิชาการแพทย์เขาก็มีวิธีรักษาคนเป็นเครื่องมือของเขา

แล้วพระนี่เป็นผู้จะสู้กิเลส.. เอาอะไรเป็นเครื่องมือ? กิเลสจะต่อสู้กิเลส มึงเอาอะไรเป็นเครื่องมือกัน มึงเอามือเปล่าๆ ไปจับเสือหรือ เอาอะไรไปจับเสือล่ะ แล้วเวลาทำข้อวัตรปฏิบัติ นี่ปฏิบัติทาเครื่องดำเนิน สิ่งนี้เป็นเครื่องมือที่เคยเข้าไปสู้กับกิเลส แล้วเวลาทำขึ้นมามันโต้แย้งทั้งนั้นนะ มันเป็นเรื่องความลำบากนะ ทำอะไรก็จะลำบาก ออกบิณฑบาตก็เป็นเรื่องความลำบากแล้ว ถ้ามีคนเขาเอาปืน โทมาให้ถึงวัด สิ่งนี้พอดีเลย สิ่งนี้เหมาะสมมาก แต่ถ้าเราได้ก้าวเดินออกไป ก้าวเดินออกไปเพื่อจะหาเครื่องดำรงชีวิตอย่างนี้ มันจะเป็นความลำบากนะ แล้วว่าความลำบาก มันก็อ่อนจรมสิ

นี่เข้าขึ้นมา วัตรปฏิบัติ วัตรในโรงฉัน ต้องทำความสะอาด น้ำล้างเท้า น้ำล้างบาตร น้ำต่างๆ ต้องเตรียมไว้พร้อมเลย แต่ถ้ามันขี้เกียจนะ มันไม่เอาอะไรเลย นี่มันเป็นปฏิบัติเครื่องดำเนินนะ มีคนนะ เครื่องใช้ไม่สอย ทหารนะเขามีอาวุธเอาไว้ต่อสู้ในสงครามนะ เขาไปทำลายข้าศึกของเขาณะ แต่ที่เราเอาปืนยิงหัวตัวเองทั้งนั้นนะ นี่มีดเขาเอาไว้ฟันมือตัวเองใจ ปฏิบัติเครื่องดำเนินนี้เป็นเครื่องลำบากไปทั้งหมด สิ่งใดที่ไม่อยากจะทำทั้งนั้น หมู่มุณเฑาะทำให้ ทุกคนจะทำให้หมดเลย ตื่นเข้าขึ้นมา น้ำเต็มโอ่งเต็มไหเลย ให้เราใช้สอย เราเป็นผู้ที่มีอำนาจวาสนาได้ใช้สอยหมดเลย นี่เครื่องมืออย่างนี้ อาวุธดำเนิน เขาจะชำระกิเลสไป มันไม่อยากจะทำหรอก คนเรานะลองได้เหนื่อยอ่อน ได้ออกกำลัง ทุกคนไม่อยากจะทำ

แต่ถ้าคนทางโลกเขา คูสิ เวลาเขาออกมาไปฟิตเนสกัน เขาอยากสวยอยากงาม เขาทำได้นะ เหงื่อออกโทรมๆ เลยนะ เขาทำเพื่อให้ร่างกายเขาแข็งแรง เขายังเห็นผลของมันเลย แล้วนี่เครื่องมือของเรา เครื่องมือที่เราจะใช้ประโยชน์กับเรา เป็นประโยชน์กับหมู่มุณเฑาะ ถ้าหมู่มุณเฑาะเราใช้สอย ของหมู่มุณเฑาะใช้สอยด้วยกัน ถ้าใช้สอยด้วยกันมันก็ต้องทำด้วยกัน เราไม่กินแรงกัน การกินแรงกัน สิ่งที่เป็นธรรมเป็นการกินแรงกัน เราเอาเปรียบ แต่ถ้าเป็นกิเลส เราสะดวกสบาย เรามีอำนาจวาสนา นี่เครื่องมือนี้มันเป็นประโยชน์กับการชำระกิเลส แต่มันก็เอาเครื่องมือนี้ทำลายตัวเอง ทำลายตัวเองว่าตัวเองได้เปรียบเขา ตัวเองมีอำนาจวาสนา นี่ข้อวัตรปฏิบัติ ปฏิบัติเครื่องดำเนิน นี่เครื่องดำเนิน

“อุโบสถ” อุโบสถนี้เดือนตลอดเวลา ๑๕ ค่ำนี้มาเดือนกันตลอดเวลา ว่าตั้งแต่ศีล ๒๒๗ ทำอะไรผิดพลาดกันบ้าง สิ่งผิดพลาดกันบ้าง นุ่งผ้ากันมา ผ้า ๓ ผืนมันทะลุ มันต่าง มันพร้อยไหม ถ้ามันทะลุ มันต่าง มันพร้อย มันก็เป็นอาบัติ ถ้าเป็นอาบัตินะ สิ่งที่เป็นอาบัติ ถ้าผ้าทะลุ แม้แต่ถั่วเขียวหรือหลังตัวเรือที่ผ่านได้ นี้อรุณขึ้นเราไม่ได้ปะได้ ชุนเป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์ นี้มันของมองเห็นๆ นะ

แต่ถ้าความผิดในหัวใจละ ความผิดจากการกระทำ ใครไปมองเห็น สิ่งที่มีมองเห็น เห็นไหม นี่สิ่งที่มีมันชำระถูตรูทโรม นี่ผ้าขาด ผ้าขาดมันต้องปะ ถ้าผ้าขาด ผ้าหลุด ผ้าลุ่ย นี่ก็เหมือนกัน ศีลธรรม ๑๕ ค่ำนี้อุโบสถ มาเพื่อตอกย้ำกับตรงนี้ว่าใครบ้างที่มันทำผิด จากศีล ๒๒๗ ให้ปลงอาบัติ ทำให้มันเป็นปกติขึ้นมา ถ้าเป็นปกติขึ้นมา เพื่อบำรุงรักษา เรานะ เพื่อบำรุงรักษาเรา เพื่อให้เป็น ไปกับเรา สิ่งนี้เป็น ไปกับเรา เป็น ไปกับหัวใจของเรา นี่ผู้ที่เห็นภัย ภิกษุเป็นผู้เห็นภัยในวิภูสงสาร

วิภูสงสารมันอยู่ที่ไหน? วิภูสงสารมันอยู่ที่จิตปฏิสนธิจิต จิตที่พาเกิดพาดาย วิภูสงสารมันเกิดในวิภูณะ ถ้าจิตมันยังเกิดในวิภูณะ มันยังเวียนไปในวิภูณะอยู่ มันต้อง เกิดต้องตายไป ถ้ามันต้องเกิดต้องตายไป แม้แต่เครื่องมือ ตัวเองยังไม่ปกติเลย นี่คูสิ คู อย่างพลังงาน ถ้าสิ่งที่เป็นบรรจุภัณฑ์มันไม่ปกติ มันรั่วไหลหมด ถ้ามันรั่วไหลหมด พลังงานมันจะเก็บไว้ได้อย่างไร นี่ก็เหมือนกัน ถ้าศีลเราขาด เราต่าง มันพร้อย แล้วมันจะ ทำสมาธิขึ้นมาได้อย่างไร ทีนี้ทำสมาธิขึ้นมาไม่ได้ ถ้าทำไม่ได้ ทำไม่คฤหัสถ์เขาศีล ๕ ทำไม่เขาถึงพระโสดาบันได้ละ ใอันนั้นเป็นคฤหัสถ์นะ

สิ่งที่ว่าเป็นคฤหัสถ์ มันก็เหมือนเป็นผู้กว้างขวาง มันอยู่ในวงนอก สิ่งที่เป็นภิกษุ ผู้เห็นภัยมันอยู่ในวงใน วงนอกกับวงใน เหมือนข้าราชการ ถ้าไม่ใช่ข้าราชการ ไม่ทุจริต ต่อหน้าที่ เป็นประชาชน เขาไม่มีระเบียบข้าราชการปกครองเขา เขาทำธุรกิจของเขา เขา ทำงานของเขาได้ แต่เป็นข้าราชการไม่ได้ มันมีกฎระเบียบของเขา มันเป็นการทุจริตต่อ หน้าที่ นี่ทุจริตต่อหน้าที่ ผู้ที่ทำผิด ข้าราชการทำผิดต้องมีโทษ ๒ ชั้น ๓ ชั้นขึ้นไป เพราะ เป็นเจ้าหน้าที่ทำผิด

นี่ก็เหมือนกัน เราเป็นนักรบ เราเป็นพระ มันต้องกระชับเข้ามา ถ้ากระชับเข้ามา ความผิดของเรา ถ้ามันผิดเข้ามา เวลาทำบุญกุศลมันก็ได้บุญมาก เวลาทำบาปมันก็ได้บาปมาก ถ้าได้บาปมากอย่างนั้น บาปของเราเราทำขึ้นมา บาปอกุศลไง ถ้าบาปอกุศลทำให้จิตใจเศร้าหมอง จิตใจหดหู่ มันจะรีนเริงอาหาญควรแก่การงานใหม่ ถ้าคนจะรีนเริงอาหาญควรแก่การงาน จิตใจมันต้องผ่องแผ้ว ถ้าจิตใจมันผ่องแผ้ว มันจะอย่างไรให้จิตใจมันผ่องแผ้ว สิ่งนี้มันเป็นเครื่องเข้ามาเช็ดชูในหัวใจของเราละ

แต่ถ้าเป็นกิเลสมันเหยียบย่ำ นี่เครื่องมือเขาจะเอาไว้เพื่อชำระกิเลส มันกลับเอาเครื่องมือที่นั่นนะมาทำลายโอกาสของตัวเอง ทำลายตัวให้มันนอนจมอยู่ในวิญญูณีไฉน แล้วก็บอกว่า เป็นภิกษุ เป็นผู้เห็นภัยๆ นะ เห็นภัยในอะไร? ถ้าเห็นภัยในวิญญูณีนี้มันต้องพยายามเอาออกสิ เอาสิ่งที่เป็นความเศร้าหมอง เอาสิ่งที่เป็นความหมักหมมของใจออกจากใจสิ ออกจากใจให้มันผ่องแผ้ว

“จิตเดิมแท้ที่ผ่องใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส”

ไอ้นี้กิเลสหยาบๆ อุปกิเลสคือกิเลสอย่างละเอียดไง ไอ้นี้ชี้เกียด ความมั่งง่ายมันเป็นอุปกิเลสที่โหน มันกิเลสหน้าด้านๆ สิ่งที่ดีด้านๆ อยู่กับหัวใจ มันยังไม่รู้จักตัวมันเองเลย แล้วมันจะไปต่อสู้กับกิเลสอย่างไร นี่เครื่องมือเขาเอาไว้ต่อสู้กับข้าศึกนะ เครื่องมือเขาไม่ทำลายตัวเองนะ นี่เครื่องมือที่เอาไว้เป็นประโยชน์กับเรา มันเป็นเรื่องที่มันหนักหนาสาหัสสาครรจ์แบกหามกันไม่ไหว ถ้ามันแบกหามไหวนะมันเป็นไปได้ มันแบกหามนะโลกเขาทำงานกัน เห็นไหม คูสิ เวลาเขาบริหารจัดการของเขา เขาต้องทำวิจัยของเขาทุกอย่างกว่าเขาจะตัดสินใจแต่ละขั้นแต่ละอย่างขึ้นมา เพื่อทำการตลาดของเขาละ เขาต้องหาของเขาทั้งหมดเลย นี่เป็นเรื่องของโลกๆ

แล้วนี่เรื่องของเราละ เรื่องของหัวใจของเรา เรื่องของการต่อสู้ของเราละ เรื่องของเรา เรื่องการต่อสู้กับกิเลส มันเป็นเรื่องที่เวลาครูบาอาจารย์ท่านบรรดคุณธรรมขึ้นมาจะสอนได้อะไรๆ มันเป็นนามธรรมนะ มันจะเอาอะไรเข้าไปพาดพิงถึงมันนะ เราจะเอาอะไรไปต่อสู้กับมันนะ แล้วนี่มันอยู่กับเรานะ ธรรมกับวินัย เพราะครูบาอาจารย์ท่านผ่านมา ท่านถึงเก็บหอมรอมริบนะ

หลวงตาท่านพูดเลย หลวงปู่มั่นเก็บหอมรอมริบทุกอย่าง เก็บหอมรอมริบเพราะอะไร เพราะทะนุถนอมมันนะ ทะนุถนอมนะ เพราะอะไร เพราะมันเป็นเครื่องมือเครื่องค้ำเนินเข้าไปชำระกิเลส แล้วตำรามืออยู่ เวลาปริยัติมีทั้งนั้นนะ ผู้พระไตรปิฎกมีขนาดไหนก็ได้ จะพิมพ์ออกมาสันโลกก็ยิ่งได้ แล้วถ้าไม่มีใครใส่ใจกับมัน ไม่มีใครเอามันมาใช้งาน ไม่มีอะไรเป็นประโยชน์ มันเป็นประโยชน์อะไร

แต่ในการประพฤติปฏิบัติ มันเกิดมาจากใจ “ธรรมะ” เวลาธรรมเกิด ๆ เวลาธรรมเกิดกับกิเลสเกิด กิเลสเกิด เวลานิमितเกิด เวลาต่าง ๆ เกิด กิเลสเกิดแล้วไปกอดมันไว้ แต่เวลาธรรมเกิดละ ธรรมเกิดมันเกิดขึ้นมามันสังเวชนะ สิ่งใดที่มันเศร้าหมอง สิ่งนี้มันเศร้าหมอง สิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่อกุศล มันบอกเราขึ้นมาตรง ๆ ในหัวใจนี้ละ ธรรมเกิดสภาวะธรรม ถ้าจิตมันสงบ สภาวะธรรมมันจะเกิดขึ้นมา มันผูกขึ้นมา เอ.. ธรรมเกิดอย่างนี้เป็นธรรมอย่างนี้ มันเป็นความเข้าใจเท่านั้นนะ มันไม่เป็นอริยสังขารอก

สิ่งที่ เป็นอริยสังข ถ้าเป็นธรรมเกิด ถ้าเกิดถ้าเราไปติดมันนะ ไปติดอย่างนั้นพอใจนะ เวลาอะไรเกิดขึ้นมานะ เวลาความรู้สึกเกิดขึ้นมา สิ่งนี้ประทับใจ คุณดื่มใจ ไปเกิดขึ้นมามันเป็นความอยากนะ พอมันคุณดื่มขึ้นมา มันก็ติดข้อง พอติดข้องนะ มันก้าวเดินไปอีกไม่ได้แล้ว จิตมันติดตรงนั้นนะ ถ้าจิตมันติดตรงนั้น การภาวนาเราจะ เป็นไปได้อย่างไร ถ้าภาวนาเราเป็นไป สิ่งที่ยังจะควรเป็นประโยชน์บ้าง

ในการประพฤติปฏิบัติ เหมือนเด็กเลย เด็กมันไม่เข้าใจอะไรเลย พอมันเห็นสิ่งใด มันนึกว่าเป็นประโยชน์กับมันหมด คุณติ การข้ามถนน การไปในกฏจรรยา เด็กมันไม่รู้มันไปมันมีแต่ภัยของมันนะ แต่ผู้ที่เขาเข้าใจในกฏของจรรยา ผู้ที่เข้าใจการข้ามทางม้าลายต่างๆ เขาจะเอาชีวิตเขารอดเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไปได้

นี่ก็เหมือนกัน เวลาภาวนาไปมันจะไปประสบสิ่งต่างๆ ในการเผชิญหน้า การเผชิญหน้านะ “สันตสิทธินิโก” ความเห็นของใจ มันเป็นสันตสิทธินิโกเอง ใจมันเห็นเอง เห็นสภาวะที่เกิดขึ้นมากับใจนี้ แล้วพอสัมผัสเองนะมันเกิดขึ้นมาเอง แล้วมันจะตัดสินใจอย่างไร มันจะผ่านวิกฤตอย่างนี้ไปได้อย่างไร วิกฤตอย่างนี้ทำให้เราติดนะ วิกฤตอย่างนี้ทำให้เราไม่เข้าใจอะไรเลย แล้วไม่เข้าใจอะไรเลย แล้วมันเกิดจาก.. มันเป็นความว่างๆ..

ว่างจากความสำคัญ! ว่างจากความเห็นของตัวเอง! ว่างจากกิเลส! กิเลสมันหลอกทั้งนั้น!
เหยื่อทั้งนั้น! เหยื่อในหัวใจทั้งนั้นเลย! มันเป็นไปไม่ได้ มันเป็นไปไม่ได้ เพราะมันไม่
เป็นอริยสัจ ถ้าไม่เป็นอริยสัจ เพราะผู้รู้ไม่มี

ผู้รู้จริงนะ สิ่งที่เป็นรู้จริง มันจะเป็นอริยสัจ “ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค” ทุกข์นี้มัน
เกิด ความว่างนี้มันเป็นความทุกข์อันหนึ่ง แต่เราว่าเป็นความสุขนะ.. ว่าง.. ปล่อยวาง มัน
เป็นความทุกข์อันละเอียด! เห็นไหม มันเป็นอุปกิเลส! มันเป็นกิเลสอย่างละเอียดที่เราไม่
เข้าใจเลย ถ้าไม่เข้าใจเลย แล้วเราก็กอดตัวมันไว้ สิ่งต่างๆ ไปกอดตัวมันไว้เพราะ
อะไร เพราะมันไม่มีผู้รู้จริงใจ ถ้าเป็นผู้รู้จริงใจ

“จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส”

ตัวจิตเดิมแท้นั้นแหละ คือตัวอวิชา

ตัวจิตเดิมแท้นะ ใ้อ่างๆ ว่างๆ กันอยู่นั่นนะ มันว่างจากความสำคัญทั้งนั้นเลย
มันไม่ได้ว่างจากความจริงหรอก ถ้าว่างจากความจริง เขาไม่พูดอย่างนั้น ว่างจากความ
จริงนะ เขาจะเห็นโทษของมัน แล้วเป็นมัชฌิมาปฏิปทา การทำงาน การดำเนินไป มันจะ
สมดุลของมัน เป็นสมดุลนะ ผู้ที่มีความเข้าใจ ผู้ที่บรรลุนิติภาวะ ผู้ที่มีความสำรวมใน
หัวใจ เขาจะไม่ทำลายสังขม เขาจะไม่ทำลายหมู่คณะ เขาจะไม่ทำลายโอกาสของตัวเอง
เขาจะไม่เอายาพิษใส่ปาก

คนเรานะ เห็นว่าอาหารที่เป็นพิษ ใครบ้างกล้าเอาอาหารเป็นพิษนี้ใส่ปากตัวเอง
แล้วที่เราทำกันอยู่ นี่มันเป็นอาหารเป็นพิษทั้งนั้นเลย ใส่ปากตัวเอง นี่มันทำลายตัวเองนี้
ไง อาหารเป็นพิษสิ เพราะอะไร เพราะการกระทำนี้มันมรรคหยาบฆ่ามรรคละเอียดไป
มรรคนี่มันมีหยาบๆ มีละเอียด โสคาบัน สกิทาคามี อนาคามี มรรคมันจะละเอียดขึ้นไป
เรื่อยๆ นะ

อาหารของเรา คุณติ อาหาร เห็นไหม คุณเวลาคนป่วยคนไข้เขากินอาหารอ่อน
อาหารไม่ต้องเคี้ยวนะ เขาให้ทางสายยาง ไม่ต้องเคี้ยวเลย ยิ่งถ้ามันมีขี้ขึ้นมา เขาให้เกลือโคล
ต่างๆ ไม่ต้องอะไร นิดเข้าเส้นเลือดเลย เห็นไหม

เวลาจิตมันเข้าไป สิ่งที่มีมันไปติดหยาบๆ ติดที่ความเห็นอย่างนี้ ความเห็นอย่างนี้เป็นความเห็นของเด็กๆ ความเห็นของเราที่ไม่เคยเจอสิ่งใดเลย เจอว่าสิ่งนี้เป็นธรรมดา เพราะอะไรล่ะ เพราะเราเริ่มต้นมาจากปฏิบัติทาเครื่องดำเนินนี่ไง ถ้าปฏิบัติทาเครื่องดำเนิน เราเริ่มต้นตั้งแต่สิ่งที่เป็นอาวุธของเรา สิ่งที่เป็นประโยชน์กับเรา เราสงวน เรารักษา เราใช้สอย เราทำเข้าไป เราก้าวเดินของเราไป เหมือนเด็กเลย เด็ก! ถ้ามันตั้งแต่เด็กมา ได้รับความรู้พื้นฐานมา มีการศึกษามา มีพื้นฐานมา เด็กคนนั้นมีไอคิวดี นี่การศึกษาไปโดยที่ไม่หลงไปกับรูป รส กลิ่น เสียง เด็กคนนั้นเจริญเติบโตไปดี

นี่ก็เหมือนกัน ในการกระทำของเรา ในการประพฤติปฏิบัติของเรา ข้อวัตรปฏิบัติของเราจะไปดำเนินไปด้วยการเป็นมัชฌิมาปฏิบัติ เป็นเครื่องดำเนินของครูบาอาจารย์ที่ผ่านพ้นมา เพราะเราเชื่อมั่นได้ ๒ ชั้น ๓ ชั้นนะ เพราะหลวงปู่มั่นท่านปรารธนาเป็นพุทธภูมิ สิ่งที่ปรารธนาพุทธภูมิ ภูมิปัญญาที่มั่นจะกว้างขวางมาก แล้วเวลาศึกษา ท่านศึกษาพระไตรปิฎกอยู่แล้ว แต่ก็ไม่ได้เข้าใจสิ่งต่างๆ เวลาทำไปจะเข้าสมาธิ ให้จิตสงบเข้าไป จิตสงบเข้าไป มันไม่ใช่จิตปุถุชนอย่างเราอย่างนี้ จิตปุถุชนอย่างนี้มันคิดโดยสัญญา คิดโดยข้อมูล พอจิตมีสมาธิขึ้นมาได้ เพราะคำว่าสมาธิ ความคิดความฟุ้งซ่านมันต้องสงบตัวลง คือตัวตนของเรามันจะเบาลง แล้วมันจะเป็นสากล สิ่งที่เป็นสากล แล้วน้อมจิตอย่างนี้ไปถาม ย้อนกลับไปว่าถ้าข้อวัตรปฏิบัติในการกระทำควรทำอย่างไร

ควรทำอย่างไรนะ เพราะอะไร เพราะเรื่องศาสนา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แต่ละพระองค์เป็นเรื่องที่แสนยาก พอแสนยาก วางธรรมและวินัยไว้ พอวางธรรมวินัยไว้ แล้วอำนาจวาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอายุ ๘๐ ปี แล้วอำนาจวาสนา ศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะ ๕,๐๐๐ ปี คุณติ แต่พระศรีอริยเมตไตรยต่อไปจะ ๘๐,๐๐๐ ปี ต่างๆ นี่มันอยู่ที่อำนาจ อยู่ที่ว่าการสะสม ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย การดำรงฐานกว้างกว่า ฐานหนากว่า ฐานดีกว่า แต่! แต่ข้อเท็จจริง อริยสังขันธ์เดียวกัน วางศาสนาไว้ ๕,๐๐๐ ปี ถึงพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีกคนหนึ่ง แล้วครูบาอาจารย์ของเรามาหรือค้นคว้ากันขึ้นมา

ดูในโลกนี้สิ ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง เจริญที่ไหน เจริญในโลก ในโลกปัจจุบันนี้ ในโลกนี้เขาทำการสื่อสาร การคมนาคมเขาไปได้ทั้งหมด ในพุทธศาสนาที่ไหนบ้างที่มันจะเจริญรุ่งเรือง เห็นไหม ทางวิทยาศาสตร์เขาก็พิสูจน์ได้ ศาสนาเจริญ เจริญในทฤษฎี เจริญในอินเทอร์เน็ต เจริญต่างๆ เขาเจริญกันอย่างนั้น เขาเจริญด้วยการโต้แย้งโต้เถียงด้วยข้อมูล

แต่การเจริญโดยความเป็นจริงในหัวใจ มันมีใครเจริญขึ้นมาละ นี่หลวงปู่มั่นท่านเป็นคนรื้อค้นขึ้นมา แล้ววางธรรมและวินัยอันนี้เอาไว้ให้พวกเราก้าวเดิน แล้วเรามีโอกาสมาในยุคสมัยที่ครูบาอาจารย์ท่านวางธรรมและวินัยเอาไว้ ธรรมและวินัยนี้เอาไว้แก้ไขตัวเราเองนะ ธรรมวินัยนี้ไม่ใช่เอาไว้จับผิดคนอื่น หนึ่ง ธรรมวินัยนี้เอาไว้ทำลายตนเอง ทำลายโอกาสตัวเอง ทำลายทุกอย่างเลย ทำลายด้วยกิเลสตัณหา เพราะว่ามันเห็นว่านี่เป็นของเล็กน้อยไป

เดี๋ยวนี้โลกเจริญ โอ๊ย.. โลกเขาไปยุคจรวดแล้ว เรายังมาตัวมดเตี้ยๆ กันอยู่โคนไม้ ตัวมดเตี้ยๆ กันมาอยู่ในที่สงฆ์คาวนี้ มันไม่เป็นคนตกยุคหรือ กิเลสที่ไหนมันตกยุคบ้างล่ะ ถ้ากิเลสมันตกยุค คนก็ไม่ต้องมาเกิด! คนไม่มีในโลกนี้เลย! เพราะมันไม่ต้องมีคนมาเกิดอีกแล้ว! นี่คนมันมหาศาลเลย อะไรมารเกิด? กิเลสทั้งนั้น แล้วยุคโลกเจริญ ยิ่งเจริญ ยิ่งคนเกิดมาก คนเกิดมากเพราะคนกิเลสมันหนา แล้วเราจะชำระกิเลส เราจะเอาโลกเป็นใหญ่ได้อย่างไร

เราต้องเอาธรรมเป็นใหญ่สิ!

ถ้าธรรมเป็นใหญ่ ธรรมคืออะไร? ธรรมคืออะไร? ธรรมคืออะไร? ธรรม ถ้ามันบรรลुธรรมขึ้นมา ธรรมคือธรรม คือทำความรู้สึกในหัวใจที่มันประสบธรรมนะ ธรรมอยู่ที่กลางหัวใจของผู้ที่บรรลุธรรม! แต่สิ่งนี้มันเป็นสมมุติทั้งนั้นนะ สมมุติบัญญัติ สมมุติบัญญัตินี้เป็นธรรมและวินัย ธรรมและวินัยที่เราจะต้องมีกรอบ มีกรอบกติกา เครื่องดำเนินเข้ามาเพื่อให้ใจนี้เข้าถึงธรรมเราไง แล้วปฏิบัติเครื่องดำเนินนี้มันเป็นอาวุธ! มันเป็นอาวุธ! มันเป็นสมบัติ! ถ้าเป็นสมบัติเราต้องถนอมรักษาสิ! ถนอมรักษาแล้วช่วยกันรักษา รักษาเพื่อใคร รักษาเพื่อเรา ถ้าเราขยันขันแข็ง เพื่อใคร? ใครทำใครได้

นะ “อิตตา หิ อิตตโน นาโถ” คนเป็นที่พึ่งแห่งตน ถ้าตนมีสิ่งนี้เป็นเครื่องดำเนินขึ้นมา มันจะอยู่ในหัวใจของเรา

เวลาสรรพสิ่งในหมู่คณะของเรา สรรพสิ่งนี้เราไม่มีขาดตกบกพร่องเลย เราเป็นคนทำที่สม่ำเสมอ เราจะองอาจกล้าหาญไหม นี่ธรรมวินัยจะรู้ได้ต่อเมื่ออยู่ด้วยกัน ธรรมะจะรู้ได้ต่อเมื่อแสดงธรรม ธรรมแสดงออกมาจากหัวใจ มันเอาธรรมออกมาหรือเอาธรรมออกมา เวลาออกมาจากใจ อธรรมคือธรรม! ถ้าเป็นธรรม มันต้องเป็นธรรมสิ ถ้าเป็นธรรม มันเป็นการขัดแย้งกับกิเลส มันเป็นการชำระกิเลส มันเป็นการโต้แย้งกับกิเลส

ถ้าเป็นอธรรมนะ มันเป็นสมบัติของกู! ของกู! ของกู! ของกู! ทุกอย่างต้องเป็นของเราคนเดียว คนๆ เดียวมันเป็นประโยชน์อะไรขึ้นมา เพราะ “กู” คนไหนก็ต้องตายทั้งนั้น ทุกคนเกิดมาต้องตายหมด

สมบัตินี้ สมบัติธรรมนี้ ธรรมชาตินี้ สภาวะธรรมเป็นธรรมชาติ สภาวะธรรมเป็นธรรมชาติ สภาวะธรรมเด็ดๆ สภาวะธรรมจริงมันเหนือธรรมชาติ เพราะมันไม่เกิดในวิภวัญ วิภวัญคือธรรมชาตินี้ไง ธรรมชาตินี้คือวิภวัญ เห็นไหม คนเกิดมาต้องมีคู่ สิ่งต่างๆ คุณสิโลกเขาจะอยู่กันได้เพราะต้องมีพีชพันธุ์ การสืบต่อมนุษยชาติ แล้วธรรมล่ะ?

สืบต่อธรรม สืบต่อกันที่ไหน?

สืบต่อธรรม คือสืบต่อกับธรรมและวินัย

สืบต่อธรรม เห็นไหม ขอนิสัย ใต้นิสัยมาจากใคร ใครเป็นคนทรมานมา นี่จิตนี้ใครเป็นคนทรมานมา หลวงปู่มั่นนี่ใครทรมานมา นี่ทรมาน นี่มันม้าพยศ เอามันอย่างไรไว้ในอำนาจของเรา ถ้าเอามันไว้ในอำนาจของเรา เราทรมานมันเอาไว้ในอำนาจของเรา แล้วใครทรมาน?

นี่สัตว์ข้างนอก ความชั่วข้างมันก็ทรมานข้างนะ ข้างนี้เขาต้องเอามาฝึกมัน ความชั่วข้างต้องเอาข้างเอาไว้ในอำนาจของเรา แล้วใจของเราเคยอยู่ในอำนาจของเราไหม เคยอยู่ในอำนาจของเราไหม ศีล สมาธิ ปัญญา เคยเกิดขึ้นมาจากใจเราไหม นี่แล้วใครทรมาน

มัน ถ้าไม่มีอาวุธ มันไปมองข้ามกันหมดใจ มองข้ามว่าถึงท้องคัมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ ธรรมและวินัยให้สภาวะก้าวเดินไป สภาวะ.. ถ้ามีถนนหนทางจะเข้าไปถึงทำการชำระกิเลสได้ เราจะทำลายถนนหนทางกันหมดเลย

แล้วเรา.. แม้แต่ชีวิตของเรา ในการประพาศของเรา เราก็นอนจมนะ การคุ้นเคย การคุ้นชิน การชินชาหน้าด้าน ความชินชา การไม่ตื่นตัว แล้วพอจะตื่นตัวขึ้นมาให้มัน แอคทีฟ ให้มันเต็มที่ ให้มันสมควร เราจะก้าวรุก เราไม่ใช่ว่าต่างคนต่างกันหน้ากันนะ ต่างคนต่างจะนั่งคุยกัน โหม้กันทั้งวันทั้งคืนนะ บวชมาเพื่อสุขหัวคุยกัน บวชมาเพื่ออะไร บวชมานี้ละ เราศึกษากัน เรามีทัศนคติต่อกันต่อเมื่อเราภาวนามานะ ใครมีปัญหา ใครมีประเด็น ประเด็นปัญหาละ คุณ วิชยานิพนธ์ของผู้ที่มีการศึกษาเขาต้องมีวิชยานิพนธ์นะ ชีวิตของเราทั้งชีวิต คุณ ครูบาอาจารย์ หลวงตา ชีวิตของหลวงตาเขาเอาไปศึกษาเป็นวิชยานิพนธ์ ศึกษาเป็นวิชาการมหาศาลเลย แล้วศึกษาชีวิตของเรา เราทำอะไรขึ้นมา ถ้าเราคุยกัน ชัมมสากัจฉา เอตัมมังคะละมุตตะมัง เพื่อประเด็น เพื่อเหตุผล เพื่อหาหนทางหาช่องทางออก อันนี้เป็นมงคล!

แต่ถ้ามันคุยกัน สุขหัวกันเพื่อกิเลสละ มันเป็นกิเลสละ ถ้ามันเป็นกิเลสอย่างนั้นละ มันไม่ใช่เป็นภิกษุ ไม่ใช่ผู้ที่เห็นภัย คนที่เห็นภัยนะ คนเห็นภัย คุณ ดูเวลาไฟ เขาเอาถ่านไฟไว้บนศีรษะเรา เราต้องรีบเอาออกใช่ไหม ถ้ารีบเอาออก เพราะอะไร เพราะมันร้อน นี่เหมือนกัน ชีวิตเราต้องเกิดต้องตาย กิเลสในหัวใจมันจะทำให้เราต้องไปนอนจมกับมัน ทำไมเราไม่เห็นภัยละ ทำไมเราไปนอนจมกับมันละ

นี่ไง ถ้านอนจมกับมัน ข้อวัตรปฏิบัติ วินัย เอาไว้จับผิดตัวเอง เอาไว้ดูความบกพร่องของตัวเอง ถ้าตัวเองเห็นตัวเองว่าบกพร่อง แล้วต้องแก้ไข เห็นไหม แต่เราไม่เป็นอย่างนั้น กิเลสมันไม่เป็นอย่างนั้น “ไม่เป็นไร เล็กน้อย ไม่เป็นไร” นี่ในภาษาอังกฤษ คำนี้ไม่มีนะ “ไม่เป็นไร” นี่ไม่มี มีแต่ในศาสนาพุทธเราในภาษาเรา “ไม่เป็นไร ไม่เป็นไร”

ไม่เป็นไรเพราะว่าในศาสนาของเราเนี่ยะ “อนัตตา” ความเป็นอนัตตา เห็นวิถุฏฐะ ความเป็นไปของโลกเป็นอนิจจัง นี่มันซับซ้อนมาจากประเพณีวัฒนธรรม วัฒนธรรม

ของพุทธ ผู้ที่มีคุณธรรมเขาไม่ผูกโกรธกัน เขาให้อภัยต่อกัน สิ่งทีให้อภัยต่อกันเพื่อ
สังคม เพื่อความร่มเย็นเป็นสุข

“ไม่เป็นไร” ต่อเมื่อมีการกระทบกระเทือนกัน

“เป็นไร” ถ้าหัวใจมันจี๋เกียจ

“เป็นไร” ถ้ามันเอานี่มาอ้าง

มันอ้างมา “ไม่เป็นไร ไม่เป็นไร” เห็นไหม

นั่งสมาธิ ๒ นาทีลุกขึ้น “ไม่เป็นไร” เคียนั่งใหม่

แต่ถ้าเรา “เป็น” เราจะฝืนกับมัน ต้องต่อสู้ ต้องเข้มแข็ง สิ่งทีเข้มแข็งต้องมีสัจจะ

นี่การจะก้าวเดินไป มันต้องมีเหตุมีผลนะ มันจะไม่มีธรรมะอันใดลอยมาจากฟ้า
แล้วมาตกใส่หัวใจเราหรอก ถ้าเราไม่เปิดใจเรา เราไม่ชวนขวยของเรา เราไม่แสวงหา
ของเรานะ เราจะนอนจมอยู่กับมันอย่างนี้ นี่ต้องตื่นตัวนะ.. ไซ้ เราเป็นหมู่คณะกัน เป็น
หมู่เป็นคณะ ถ้าเป็นหมู่เป็นคณะ เป็นสังคม นีศาสนาเจริญ เจริญอย่างนี้

การวะ ๖ หมั้นประชุมกันเนื่องนิศย์ เลิกประชุมกันเนื่องนิศย์ สิ่งนี้เป็นปฏิสันถาร
สิ่งนี้เราเป็นกันเอง เราเป็นนะ เราเป็นหมู่คณะกัน เราเห็นอกเห็นใจกัน แต่จะไม่เห็นเรื่อง
กิเลสเลย กิเลสเป็นภัยทั้งนั้น! กิเลสเป็นภัยทั้งนั้น! ถ้ามีความผิดพลาดทางธรรมวินัย มัน
ต้องจัดการ! มันต้องตัดสิน! มันต้องทำลาย! ทำลายทั้งนั้นนะ เพราะสิ่งนี้เป็นภัย เชื้อโรค
เข้ามาไม่ได้ แต่ความเป็นไป ความเป็นหมู่คณะกันอีกเรื่องหนึ่ง ความผิดพลาดจากกิเลส
เป็นอีกเรื่องหนึ่ง จะต้องจัดการ จะต้องให้ออกไปจากหัวใจของเรา จะต้องจัดการเลย
เพราะเรามีโอกาสตรงนี้ ถ้าไม่อย่างนั้นนะ ลมหายใจเข้าและลมหายใจออก ถ้าหายใจเข้า
ไม่หายใจออกต้องตาย ออกแล้วไม่เข้าก็ต้อตาย ชีวิตนี้ตายแล้วหมดโอกาสนะ

ถ้าตายไปแล้วนะ บุญกุศลไปทั้งนั้น ทำดีไปเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม ไปเกิด
เป็นมนุษย์อีกก็ได้ ทำชั่วไปเกิดเป็นเปรตเป็นผีเป็นต่างๆ ไป มันหมดโอกาสนะ มัน
เหมือนกับคนติดคุกนะ ถ้าศาลสั่งจำคุกแล้วต้องเข้าคุก ๑๐ ปี ๒๐ ปีต้องอยู่ในคุก นี่ก็

เหมือนกัน เวลาจิตมันออกจากร่างนี้ไปนะ มันต้องไปตามแต่กรรมอันนั้นนะ ถ้าตามแต่กรรมอันนั้นมันจะมีโอกาสใหม่ ในปัจจุบันนี้หายใจเข้าและหายใจออกอยู่นี้ยังมีโอกาสอยู่ ต้องแก้ไขตรงนี้ มันถึงต้องเห็นความจำเป็นใจ เห็นโดยเราต้องตื่นตัวใจ เราอย่าไปนอนจมกับกิเลส กิเลสมันพาให้เราจมมาตลอดนะ นี่อำนาจวาสนา วาสนามาก

คุณ คุณสังคมเขาพร้อมเสมอเลย เขาพร้อมเสมอที่จะส่งเสริมผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ

คุณ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกบวชทีแรก พระเจ้าพิมพิสารให้กองทัพครึ่งหนึ่ง เอาไปชิงเมืองคืนเลย

“ไม่ใช่.. ออกมาแสวงหาโมกขธรรม”

“ถ้าอย่างนั้น สำเร็จแล้วให้มาสั่งสอนด้วย”

นี่ก็เหมือนกัน สังคมชาวพุทธนะ อยากจะมีผู้นำที่ดี อยากจะมีพระที่เป็นคุณธรรม อยากจะมีทุกอย่าง แล้วเขาปรนเปรอเราทั้งนั้นนะ มีอะไรขาดแคลนบ้าง ถ้าเป็นเรื่องของธรรมนะ ปัจจัย ๔ เครื่องอาศัยเป็นในธรรมนะ ถ้าปัจจัยเครื่องอาศัยของกิเลสไม่พอหรือนี่เขาไม่มาดูแลเรา เขาไม่มาส่งเสริมเรา.. จะเอาอะไร! จะเอาจรวดไปโลกพระจันทร์หรือ ปัจจัย ๔ อะไรไม่พอบ้าง นี่ปัจจัย ๔ เครื่องอาศัยมีอะไรขาดแคลนบ้าง.. เหลือเพื่อ! เหลือเพื่อมากเลย แต่กิเลสมันไม่พอ

จะบอกว่า โลกเขาให้ความส่งเสริมมหาศาลเลย เราสมควรที่จะตื่นตัวขึ้นมา เขาหวังพึ่ง เขาหวังให้เราเป็นคุณธรรมขึ้นมา ถ้าคนไม่รู้จริง เอาอะไรมาสอนเขา ถ้าหมอเถื่อน มันก็คล้ายๆ กันไปอย่างนั้นนะ อะไรมาก็ททยาแดง อะไรมาก็ททยาแดงนะ หมอนะ สิ่งที่ต้องททยาแดง ต้องททยาแดง สิ่งที่ต้องตัด ต้องผ่าตัดนะ สิ่งที่ต้องการแก้ไข ต้องแก้ไขนะ เปลี่ยนใจกระดุกก็ต้องเปลี่ยน ถ้าเวลากิเลสมันขึ้นมาเนะ มันต้องทำทั้งนั้นนะ แต่ถ้าเป็นหมอเถื่อนนะ มันททยาแดงอย่างเดียว

นี่โลกเขาเบื่อหน่ายกันอย่างนั้น เขาต้องการคุณธรรม การประพฤติปฏิบัติของภิกษุเรา แล้วภิกษุเราต้องตื่นตัว ต้องตื่นตัวตลอดเวลา อย่างนอนจมตี อย่างนอนจมนะ นอนจมกับใครไม่สำคัญเท่ากับนอนจมกับความเคยชินในหัวใจ ความเคยชินกับหัวใจเรา

หัวใจมันเคยชินอย่างนี้ แล้วบอกว่าทำมาอย่างนี้มาตลอด แล้วทำอย่างนี้ตลอดไป ก็อย่าง
นี้มันไม่ใช่กิเลสหรือ เพราะอย่างนี้ไม่ใช่หรือที่มันทำให้เรามาเกิดอยู่ที่นี่ ก็เพราะไม่ใช่
อย่างนี้หรือที่มันทรมาณเรานี้ แล้วเราจะมาต่อต้านมันนะ เราจะมาทำลายมันนะ ทำลาย
กิเลสในหัวใจ มันก็ต้องลงทุนลงแรงกันหน่อยสิ

งานอะไรบ้างที่จะได้มาฟรีๆ งานของโลกเขาเขาได้อะไรมาฟรีๆ ละ เขามี
ค่าใช้จ่ายทั้งนั้นเลย ปริญญาที่ต้องเสียค่าปริญญานะ ใ้ขึ้นอยู่กับครูบาอาจารย์ให้ทุกอย่าง
เลย แล้วไม่ต้องเสียค่าปริญญาด้วย แล้วยังกระตุ้นให้ประพฤติปฏิบัติด้วย ทำไม มันไป
ไหนกัน ทำไม มันไปไหนกัน ใ้เรื่องความไม่นอนจมกับหัวใจนี้ หัวใจมันนอนจมอย่าง
นั้น เราต้องแก้ไขของเรา เราต้องต่อสู้กับเรา นี้เป็นเรื่องธรรมดาเล็กๆ เลยนะ

เวลาเข้าไปจะเจอเรื่องของกายนะ เรื่องความเป็นไป เรื่องวิปัสสนา เรื่องของกิเลส
ที่มันเป็นไปแล้วมันจะมาหลอกเรานี้แหละ แล้วเรื่องของกามราคะที่มันจะล่อหลอกใน
หัวใจ เวลาภาวนาไป วิปัสสนาเกิดขึ้นมาแล้วมันจะเห็นนะ ว่าทำอะไรจะผ่านมาแต่ละ
ขั้นตอน แล้วแต่ละขั้นตอน ถ้าไม่ทำผ่านมาอย่างนี้มันฆ่ากิเลสไม่ได้ แล้วถ้าฆ่ากิเลส
ไม่ได้ล่ะ ใ้กิเลสในหัวใจ เวลาเกิดทิวฐิขึ้นมา ขึ้นจีหหลังเสื่อ เวลาคนเขามาเคารพนบ
กับครูบาอาจารย์ที่มีชื่อเสียงๆ เวลามันไปจีหหลังเสื่อแล้วมันทุกข์ตายห่าเลย! เขาเคารพนับ
ถือ แล้วไม่มีอาวุธอะไรเลยที่จะไปใช้ประโยชน์นะ นี่ถ้าเรานอนจม มันเป็นอย่าง
นั้นนะ

มันอยู่ที่वासานานะ คนเรามันจะสร้างบุญมา ถ้าสร้างบุญมาเขาเชื่อถือศรัทธาเอง
พอมานเชื่อถือศรัทธาเอง แต่เราไม่มีอะไรเลย เขาเชื่อถือศรัทธา เขาก็หวังพึ่ง แล้วเราก็
อยากจะพึ่งเลย กะล่อนกันไปวันๆ หนึ่ง กะล่อนกันไปวันๆ หนึ่ง! แล้วมันได้ประโยชน์
อะไรขึ้นมา เราเองเราก็รู้ว่าเรากะล่อน ถ้าเราไม่รู้ เราพูดไป มันโกหกตัวเราเองก่อน มัน
โกหกตัวคนพูดก่อนคนแรกเลย เพราะเราไม่รู้ แต่ก็อวดรู้พูดออกไป นี่พออวดรู้พูด
ออกไป มันจะเป็นความจริงไปได้อย่างไร เพราะอะไร เพราะเราไม่แก้ไข เพราะเราไม่
ยอมรับความจริงตั้งแต่บัดนี้

ถ้าเราขอรับความจริงตั้งแต่บัดนี้ละ ถ้าเราพยายามขวนขวายของเรา สงบก็ให้มันสงบเข้ามา ถ้ามันออกวิปัสสนาอย่างไร มันมีปัญหาอย่างไร ครูบาอาจารย์มีนะ ครูบาอาจารย์มี หมอมี ผู้รักษามี หัวใจที่เป็นไข้เป็นป่วยต้องรักษา ต้องรักษานะ อย่าให้มันดำเนินอยู่กันไปวันๆ หนึ่งนะ แล้วใจนี้มันค้ำคั้น พอมันค้ำคั้นขึ้นมาะ จี๋หลังเสื่อขึ้นไปนะ ลงไม่ได้ก็ต่างหาก นี่ทุกข์ ๒ ชั้น ๓ ชั้นนะ เพราะเรารู้ เราฐึ้นะ เรานี้รู้ ทุกคนนี้รู้ แล้วยิ่งครูบาอาจารย์ยิ่งกว่ารู้อีก

เพราะสิ่งที่แสดงออกมาจากใจ กิเลสคือกิเลส ธรรมคือธรรม แล้วที่มันออกมามันไม่ใช่ธรรม มันเป็นอย่างอื่นถ้าไม่ใช่กิเลส แล้วถ้ามันมีกิเลส ต่างคนต่างปิดบังกันไว้ แต่ถ้าเป็นสิ่งที่ป็นสุภาพบุรุษ รู้ก็ว่ารู้ ไม่รู้ก็ว่าไม่รู้ เพราะอะไร เพราะมันปิดกันไม่ได้หรือเห็นๆ กันทั้งนั้นนะ แต่มารยาท.. ไม่ว่ากัน เพราะสังคมของเรา พระเิง มีชื่อเสียงขึ้นมา มีชื่อเสียง ชื่อเสียงไม่ใช่คุณธรรมนะ คุณธรรมกับชื่อเสียงคนละเรื่องกัน

คุณครูบาอาจารย์เราอยู่ในป่าในเขา ไม่มีใครรู้จักเลย เผลมาเป็นพระธาตุ ใครรู้จัก?

พระอัญญาโกณฑัญญะ ตั้งแต่ตรัสรู้ ตั้งแต่บรรลุนิพพานขึ้นมาแล้วอยู่ในป่าในเขา ไม่เคยออกมาเทศน์สอนใครเลย.. คุณธรรม นี่พระอรหันต์ อยู่ในป่า เอาหลานได้องค์เดียว ไม่ออกมายุ่งกับใครเลย

ไอ้ชื่อเสียงนั้นนะ ไม่มีคุณธรรมเลย เขอะเยอะไป เอวัง